

733 Skyerne gråner, og løvet falder

332 På Jerusalem det ny

86 Hvorledes skal jeg møde

514 Guds søn har gjort mig fri

474 Jesus Krist, Du gav mig livet

431 Herre Kristus, dig til ære

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus: Jesus sagde: »Når Menneskesønnen kommer i sin herlighed og alle englene med ham, da skal han tage sæde på sin herligheds trone. Og alle folkeslagene skal samles foran ham, og han skal skille dem, som en hyrde skiller fårene fra bukkene; fårene skal han stille ved sin højre side og bukkene ved sin venstre. Da skal kongen sige til dem ved sin højre side: Kom, I som er min faders velsignede, og tag det rige i arv, som er bestemt for jer, siden verden blev grundlagt. For jeg var sulten, og I gav mig noget at spise, jeg var tørstig, og I gav mig noget at drikke, jeg var fremmed, og I tog imod mig, jeg var nøgen, og I gav mig tøj, jeg var syg, og I tog jer af mig, jeg var i fængsel, og I besøgte mig. Da skal de retfærdige sige: Herre, hvornår så vi dig sulten og gav dig noget at spise, eller tørstig og gav dig noget at drikke? Hvornår så vi dig som en fremmed og tog imod dig eller så dig nøgen og gav dig tøj? Hvornår så vi dig syg eller i fængsel og besøgte dig? Og kongen vil svare dem: Sandelig siger jeg jer: Alt, hvad I har gjort mod en af disse mine mindste brødre, det har I gjort mod mig. Da skal han også sige til dem ved sin venstre side: Gå bort fra mig, I forbandede, til den evige ild, som er bestemt for Djævelen og hans engle. For jeg var sulten, og I gav mig ikke noget at spise, jeg var tørstig, og I gav mig ikke noget at drikke, jeg var fremmed, og I tog ikke imod mig, jeg var nøgen, og I gav mig ikke tøj, jeg var syg og i fængsel, og I så ikke til mig. Da skal også de sige til ham: Herre, hvornår så vi dig sulten eller tørstig eller fremmed eller nøgen eller syg eller i fængsel, uden at vi hjalp dig? Da skal han svare dem: Sandelig siger jeg jer: Alt, hvad I ikke har gjort mod en af disse mindste, det har I heller ikke gjort mod mig! Og de skal gå bort til evig straf, men de retfærdige til evigt liv.« [Matthæusevangeliet 25,31-46](#)

Forleden gjorde en præstekollega muntert opmærksom på, at der måske var en dybere sammenhæng mellem ens politiske ståsted og chancen for at blive frelst på dommedag. I hvert fald set i lyset af evangelieteksten på denne domssøndag, der afslutter kirkeåret med et brag af en fortælling. Ifølge den såkaldte verdensdom fra Matthæusevangeliet sidste kapitler skal vi deles op i to grupper på dommens dag. Her skal fårene skilles fra bukkene, som der står. I den højre side skal fårene stå, og i den venstre side skal bukkene stå.

På bagkant af sådan en valguge, som vi har haft, giver det sandelig stof til eftertanke. Højre og venstre, får og bukke, frelse og undergang. Her kunne præstekollegaen ikke lade være med at studse over, om opdelingen mon betød, at dem til højre for den politiske midte ville blive frelst, imens dem til venstre for midten ville gå hen til evig fortabelse. Fårene skal han stille ved sin højre side og bukkene ved sin venstre. Eller forholdt det sig i virkeligheden omvendt? Hvis vi går ud fra, at Jesus skal stå ansigt til ansigt med den store flok af mennesker, så har den politiske højrefløj pludselig et stort problem. For det, der er højre for ham, vil nu være venstre for dem, der står overfor ham. Hvis jeg langsomt løfter min venstre hånd, og beder den jeg står overfor, ansigt til ansigt, om at løfte sin hånd i samme side, så løfter personen i sagens natur sin højre hånd. Og er det så i virkeligheden dem i den højre side af flokken, der må gå bort, som forbandede, til den evige ild? Og så har vi slet ikke berørt den store gruppe af mennesker, som befinder sig i den politiske midte, og som hverken skal det ene eller andet sted hen. Ender en midtervælger i himlen eller i helvede?

Som I nok kan fornemme, kære menighed, så er vi med denne søndags fortælling helt inde og berøre et emne, der er både kompliceret og hulens essentielt. Et emne, som gennem de seneste 2000 år har kastet hidsige diskussioner af sig, og mere end det. Verdensdommen fra Mathæusevangeliet har været med til at præge de kirkelige retninger. Hvad var Indre Mission uden en forestilling om Guds både daglige og endelige dom over mennesket? Hvor ville grundtvigianismen være med den samme domsparathed? Hvad skulle Jehovas vidner stille op med deres daglige grublen over verdens snarlige undergang, hvis der ingen dom var?

Tanken om dommedag har indstiftet og afsluttet utallige krige. Man har udviklet altødelæggende dommedagsvåben, som har bragt menneskeheden snublende tæt på udryddelse.

Dommedagsforestillingen har givet anledning til den største litteratur og den mest suveræne musik. Se på kirkernes kunst, altertavlerne, kalkmaleriernes engle og dæmoner. Selv broderierne og kandelabrerne har været med til at forkynde Guds dom over mennesket. Gennem historien er dommedag blevet skitseret på talrige kreative måder. Hvad var Dantes *Guddommelige Komedie* uden *Inferno* og *Paradis*? Et lunkent stykke selvhjælpslitteratur.

Nej, himmel og helvede må med, når vi har med dommen at gøre.

Lige siden man bemærkede den svovlholdige røg fra den evigt brændende losseplads-skråning sydvest for Jerusalem, som kaldtes *Gehenna*. Siden dengang har man haft et billede af helvede. Siden mennesket begyndte at løfte hovedet mod himlens uendelige nærhed, har det gjort sig forestillinger om et paradis. Dommedag har fået mennesket til at fabulere og fantasere, til at frygte og hade. I det dybe og i det højeste. Som regel har dommedag angået alle andre end os selv, *helvede er de andre*, som eksistentialisten Sartre fik sagt. Der er fårene og der er bukkene, lyder tankegangen, og vi vil selvfølgelig helst høre til fåreflokken. Det ville være mest belejligt, om det var netop os, der skulle slå følge med Guds eget lam, den søde julefyrste Jesus, og vraltede i halveret flok mod de hellige haller. Til salighedens sted, himmeriget, hvor der lyttes til Bach om morgenen og Mozart om aftenen, som paradis malerisk er beskrevet af teologen Karl Barth, som man kunne have mistænkt for at have været en dagstur i paradiset.

Hele denne opdeling af gode og onde, frelste og fortabte, er altså ikke til at komme udenom i kristendommen. Dommedagsforestillingen har smittet af på alt, hvad vi har foretaget os og tændt. I nyere tid har man også forsøgt at tale om dommedag uden en frelser. Se bare på det seneste årtis klimadebat, der godt nok er blevet tavs i takt med de seneste tre års tiltagende verdens-uro. Men da debatten var på sit højeste i 2019, lånte man sin dommedagsretorik fra det kristne sprog. Men uden at pege på en nådig dommer, som sagt. Mennesket var overladt alene til sig selv. Lidt på afstand af det ophedede klima-debatklima tegner der sig et billede af, at den barmhjertige Gud var komplet fraværende. Hvem skulle frelse os? Det ville ikke ske ved vores egen indsats, der som bekendt er noget svingende. I stedet blev vi overladt til vores egne egoistiske handlinger og syndige CO₂-udledninger, som igen blev mødt med straf og skyld og evig sort samvittighed over forhøjede vandstande i de stendøde indre farvande. En dommedag uden frelse.

Vi havde en årrække med en utrolig hård og uforsonlig dommedagsretorik, hvis store udfordring var en fraværende almagt og en temmelig stor menneskelig optimisme. Alt sammen tilsat den håbløshed, der følger af at skulle bære hele verden på sine skuldre. Tidens klima-glemsel har dog ikke løst problemet. Dommen forsvinder ikke så let.

Det er det, der mærkes så tydeligt i Matthæusevangeliet. Hvor dommeren heldigvis er Gud, og ikke mennesker. Her sætter Vorherre mennesket på anklagebænken, nogle i den højre side og andre i den venstre – ligesom på kirkebænkene i øvrigt, hvor placeringen i højre eller venstre side næppe har noget at gøre med vores chance for at blive frelst. Må vi håbe. Stillet over for verdensdommen, som præster og menigheder, har vi gennem tiderne forsøgt at udtænke en række smarte tolkningsmuligheder. Det vil sige måder man kan snige sig udenom den ret ubelejlige antagelse: at der findes en dom. Det er altid svært at tale om andres dom uden på forhånd at være en hykler. Eller bare naiv.

I forhold til verdensdommen har man tit mødt det lille tankespil, at hvis Gud er kærlighed, hvis kærligheden virkelig er Guds inderste væsen, så dømmer han også kun i kærlighed – og så er det jo fint. Så er lillemor en sten, og så gør det vel ikke så meget, hvis der snydes og bedrages lidt her og der. Ingen er perfekt, og det er ikke engang sikkert, at Gud lægger mærke til et uskyldigt fifleri eller vores systematiske svigt. Men så let slipper vi ikke udenom verdensdommen på denne sidste søndag i kirkeåret. Derfor glæder det mig også en anelse, at der ikke er trådt et stort og rungende optimistisk dåbsfølge ind i kirken i forventningen om, at der netop denne formiddag ventede dem en lun og hyggelig fortælling om nærvær, lys og hygge, som det lille dåbsbarn kunne se frem til.

Fortællingen om fårene og bukkene har en morale, som ikke er til at tage fejl af. Det ville være synd bare at skyde det hen som en underlig mørk side af kristendommen. Nej, verdensdommen peger på noget så u-luthersk som en målestok for vores indsats, og den målestok er graden af kærlighed vi har vist andre mennesker. Det handler om vores gerninger mod de mindste iblandt os. Sagen er den, at hjælp vi ikke vores næste, drog vi ikke omsorg, men svigtede vi dem, der lå foran os og led – så har vi balladen. Det er småligt i vores øjne, men hvem kan angribe det moralsk? Hvem kan sætte sig imod næstekærlighedens lov? Verdensdommen kalder på et universelt ansvar i mennesket. Og hvad ville det også være for en trosretning, der løste mennesket fra ethvert ansvar? Et liv uden dom er et liv, hvor vi ikke bliver set. Mennesket har en længsel efter at stå til at ansvar, at høre til og at tro på

noget. Fordi det gør os frie at være bundet til noget, som er sandt. Det er ved at gå op for mange herhjemme.

I et begavet radioprogram forleden blev en dristig teori luftet, nemlig den, at danskerne i stigende grad søger mod det åndelige, det vil sige det kirkelige, fordi en del mellemøstlige medborgere lever med gudstroen som en integreret del af deres liv. Netop denne religiøse forankring ser visse danskere på med en vis længselsfuldhed, og derfor blomstrer vores tro op igen, efter 60 år med stigende sekularisering. Derfor kan mange nu, uden større skamfuldhed, erklære, at man da er et troende menneske. Eller ligefrem er kristen. Den åbenhed gør så, at vi kan dykke ned i store teologiske spørgsmål uden alt for mange indledende undskyldninger. Som nu altså denne søndags store spørgsmål: Dommedag.

For hvad skal der ske med det menneske, der har gjort det frygtelige? Som ikke bare har undladt at gøre det gode, men som aktivt har smadret andres liv og forvoldt skade og gjort andre ondt? Hvor ender den masseorder, som end ikke angrer sine gerninger? Kristendommens løsning på problemet er både provokerende og meningsfuld. Guds dom er en anden dom end menneskets dom. Det er der, vi må begynde. Vi ved nok godt, hvad vi føler dybt i hjertet, når det handler om den slags modbydelige bukke-mennesker. Men i Kristus møder vi samtidig et budskab om en radikal tilgivelse. En tilgivelse, der sågar forkyndes blandt dem, der er spærret inde på livstid. Det er det samme, der forkyndes blandt os. Nemlig en tilsigelse til hver enkelt af os om, at Gud ikke har sendt sin søn for at **dømme** verden, men for at verden skal **frelses** ved ham, som der står i Johannesevangeliet. Gud fordømmer det onde i mennesket, men ikke mennesket selv. Det er kun mørkets kræfter, vores dæmoniske og ubehagelige sider, der skal udsættes for dom. Derfor er dommens dag ikke så katastrofal som den lyder, for i dommen er vi set og forstået af Gud. Det onde inden i os er et menneskeligt vilkår. Evangeliets forklaring på den ondskab er, at vi ikke kan genkende Kristus i det menneske vi står over for. At vi er blevet blinde for Guds aftryk i vores næste. Og at vi derfor må stå til ansvar for vores eget liv, som vi i øvrigt gør det hver eneste gang, vi har med et medmenneske at gøre.

Derfor er dommen så vigtig og fuld af trøst, fordi Gud i sin dom vil opsøge det fortabte og dømme mennesket med en kærlighed, der ikke er menneskets egen. En kærlighed, som tålmodigt rækker tilgivelsen frem på steder, hvor vi ikke selv kan finde den. På denne sidste søndag i kirkeåret træder

mennesket ind foran Gud for at stå til regnskab. Og stå til ansvar for vores behandling af andre. Det er os, der kommer til Gud. Om en uge er forholdet igen vendt på hovedet. I adventstiden kommer Gud til mennesket. Enhver afslutning fører således altid til en ny begyndelse. Det er evangelium. Op til jul skal vi høre om alt det, der frisætter de fangne, om Guds søn, der trøster de ulykkelige og som kommer til jorden med et budskab om fred, der virker mere aktuelt end nogensinde før. Menneskesønnen, som kommer til verden for at blive dømt, pint og straffet, så vi aldrig selv skal leve i frygt for den straf, som han tog på sig. Så vi kan se frem mod den dom, der aldrig er en straf, men som er fuldendelsen af dem vi er. Guds børn.

Derfor kan vi sige: Lov og tak og evig ære være dig vor Gud, Far, Søn og Helligånd, du, som var, er og bliver en sand treenig Gud, højlovet fra første begyndelse, nu og i al evighed. Amen